Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

öneri

Sayı:3 Yıl:2 Cilt:1 HAZİRAN 1995 ISSN 1300-0845

İÇİNDEKİLER

Türkiye'de Sosyal Bilimler Alanında Uygulanmakta Olan Yüksek Lisans Programlarının Sorunları ve Çözüm Önerilerimiz — Orhan ŞENER, Abdülkadir IŞIK

Kostümlerin Tarihlendirilmesi — Sibel ARIK

Reel Döviz Kurunun Oteregresif Analizi ve Rassal Gidiş Süreci — Işık AKGÜL

Tek Düzen Muhasebe Sistemi ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler — Nejat BOZKURT

Denetim Mesleğinin Avrupa Birliği Ülkelerindeki Durumu ve Türkiye ile Karşılaştırılması — Serhat KUTLAN

Almanya ve Amerika'daki Anonim Şirketlerde İç Denetimin Karşılaştırılması — Metin SAĞMANLI

Değişen Dünyada Kadın Yöneticiler ve Türk İşletmeleri — Esin (CAN) MUTLU

Gümrük Birliği'ne Entegrasyonu Kapsamında Türk İşletmelerinde Öngörülen Muhasebe Standartları Maliyetler ve Kalite Standartlarının İrdelenmesi — Ümit GÖKDENİZ

Britanya'da İklim Değişimi ve Toprak Erozyonu — Recep EFE

Küçükçekmece Kuzeybatısı, Klimatolojik ve Hidrolojik Özelliklerinin Yerleşime Uygunluğu — Recep EFE

Şirket Kontrolü ve Yatırım Finanmanı Seçimi: Şirket Satın-Almaları Vakası — Müge İŞERİ, Altan MASUN

Sivas İlinin Nüfus Hareketliliği Die Bevölkerungsbewegung Der Stadt Sivas — Nuriye GARİPOĞLU

Inflation in The Capital Market - A Money Machine? — Joachim BEHRENDT

Causal Relationship Between Export Expansion And Economic Developmentin Turkey: An Empirical Investigation — Hilmi ZENGİN, Harun TERZİ

The Implementtation Of Total Quality Management: A Case Study — Mustafa KÖSEOĞLU, Hilmi ZENGİN

Gelişmekte Olan Ülkelerde Kentsel Emek Piyasaları — Alkan SOYAK

"Reklamların Tüketicilerin Satınalma Davranışı Üzerindeki Etkisi" Konulu Bir Araştırma — Nurhan BABÜR TOSUN

Max Weber'de Yöntem ve Tarihsel İdeal Tip Olarak Kapitalizm Kavramlaştırmasının Kapitalist Olmayan Toplumların Gelişme Süreçlerini Anlama Çabaları Üzerindeki Etkileri — Fuat ERCAN

Al'kındı ve Matematiksel Mantk — Ömer ÖNALAN, Tuncay CAN

İhtimal Ölçümünün Değişimleri ve Martingale Uzaylarının Kestirilebilir Temsili — Ömer ÖNALAN

Refah Ekonomisi içinde John R. Hicks'in Görüşleri — Nadir EROĞLU

Milli Saraylar'da Bulunan Bir Grup Hereke İpek Halılarının Boyarmadde Özellikleri — Hakan ÇİLOĞLU

Resim Sanatı ve Savaş Konulu Resimler - 2 — Ümran BULUT

Rant'ın iki Boyutu: Rant Arayışı ve Teşvik Olarak Rantlar — Münevver SOYAK

Tarih Metodolijisi ve Türkiye'de Tarih Yazıcılığının Gelişimine İlişkin Bir Bibliyografya Denemesi — Murat KORALTÜRK

Sermayenin Birikim Süreci ve Özelleştirme — Seda ERCAN

Türkiye'de Toplumsal ve Ekonomik Tarihi Araştırmaları Üzerine Son Gelişmeler — Murat KORALTÜRK

©Öneri, Cilt.1, Sayı.3, Haziran, 1995

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayın Organıdır. Altı Ayda Bir Yayınlanır.

ENSTİTÜ ADINA SAHİBİ : Prof.Dr.Orhan SEZGİN
(Enstitü Müdürü)

YAYIN KURULU : Doç.Dr.Osman KÜÇÜKAHMETOĞLU
(Enstitü Müdür Yardımcısı)
Yrd.Doç.Dr.Esin CAN MUTLU
(Enstitü Müdür Yardımcısı)
Prof.Dr.Ünsal OSKAY
Prof.Dr.Mehtap KÖKTÜRK
Prof.Dr.Şermin ALYANAK
Prof.Dr.Özcan MERT
Prof.Dr.H.Bekir KARLIĞA
Doç.Dr.Şadi Can SARUHAN
Doç.Dr.Necdet ÖZTÜRK
Doç.Dr.Turan YILDIRIM

YAYINA HAZIRLAYAN : Arş.Gör.Nadir EROĞLU
Arş.Gör.Murat KORALTÜRK
Uzm. Halil Sezai BULDU

ADRES : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ressam Namık İsmail Sk. 34590 Bahçelievler-İSTANBUL
TEL : (0212) 584 14 44 - 554 78 09 - 506 47 24
FAX : (0212) 506 88 61

KAPAK TASARIMI : Yrd.Doç.Dr.Selahattin GANİZ

BASKI : M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir. Yayın Kurulu tarafından benimsendiği anlamına gelmez. Dergiden yazılar kaynak adı göstermek suretiyle aktarılabilir. Yayınlanması uygun bulunmayan yazılar geri verilmez. Yayın Kurulu yazının özüne dokunmaksızın gerekli yazım ve cümle değişikleri yapabilir.

MARAMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

Sayı: 3
Yıl:2 Cilt:1
HAZİRAN 1995
ISSN 1300-0845

öneri

İÇİNDEKİLER

Türkiye'de Sosyal Bilimler Alanında Uygulanmakta Olan Yüksek Lisans Programlarının Sorunları Ve Çözüm Önerilerimiz	Orhan ŞENER Abdülkadir IŞIK	3-7
Kostümlerin Tarihlendirilmesi	Sibel ARIK	9-10
Reel Döviz Kurunun Otoregresif Analizi Ve Rassal Gidiş Süreci	Işıl AKGÜL	11-20
Tek Düzen Muhasebe Sistemi Ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	Nejat BOZKURT	21-28
Denetim Mesleğinin Avrupa Birliği Ülkelerindeki Durumu Ve Türkiye ile Karşılaştırılması	Serhat KUTLAN	29-34
Almanya Ve Amerika'daki Anonim Şirketlerde İç Denetimin Karşılaştırılması	Metin SAĞMANLI	35-40
Değişen Dünyada Kadın Yöneticiler ve Türk İşletmeleri	Esin (CAN) MUTLU	41-47
Gümrük Birliği'ne Entegrasyonu Kapsamında Türk İşletmelerinde Öngörülen Muhasebe Standartları Maliyetler Ve Kalite Standartlarının İrdelenmesi	Ümit GÖKDENİZ	49-53
Britanya'da İklim Değişimi ve Toprak Erozyonu	Recep EFE	55-61

Küçükçekmece Kuzeybatısı, Klimatolojik ve Hidrolojik Özelliklerinin Yerleşime Uygunluğu	Recep EFE	63-73
Şirket Kontrolü Ve Yatırım Finansmanı Seçimi: Şirket Satın-Almaları Vakası	.Müge İŞERİ Altan MASUN	75-77
Sivas ilinin Nüfus Hareketliliği Die Bevölkerungsbewegung Der Stadt Sivas	Nuriye GARİPAĞAOĞLU	79-92
Inflation in The Capital Market - A Money Machine?	Joachim BEHRENDT	93-99
Causal Relationship Between Export Expansion And Economic Development in Turkey: An Empirical investigation	Hilmi ZENGİN Harun TERZİ	101-109
The Implementation Of Total Quality Management: A Case Study	Mustafa KÖSEOĞLU Hilmi ZENGİN	111-118
Gelişmekte Olan Ülkelerde Kentsel Emek Piyasaları	Alkan SOYAK	119-122
"Reklamların Tüketicilerin Satınalma Davranışı Üzerindeki Etkisi" Konulu Bir Araştırma	Nurhan BABÜR TOSUN	123-125
Max Weber'de Yöntem Ve Tarihsel İdeal Tip Olarak Kapitalizm Kavramlaştırmasinin Kapitalist Olmayan Toplumlarin Gelişme Süreçlerini Anlama Çabalari Üzerindeki Etkileri	Fuat ERCAN	127-148
Al'kındı Ve Matematiksel Mantık	Ömer ÖNALAN Tuncay CAN	149-151
İhtimal Ölçümünün Değişimleri Ve Martingale Uzaylarının Kestirilebilir Temsili	Ömer ÖNALAN	153-156
Refah Ekonomisi içinde John R. Hicks'in Görüşleri	Nadir EROĞLU	157-166
Milli Saraylar'da Bulunan Bir Grup Hereke İpek Halılarının Boyarmadde Özellikleri	Hakan ÇİLOĞLU	167-185
Resim Sanatı Ve Savaş Konulu Resimler - 2	Ümran BULUT	187-189
Rant' ın iki Boyutu: Rant Arayışı Ve Teşvik Olarak Rantlar	Münevver SOYAK	191-193
Tarih Metodolijisi Ve Türkiye'de Tarih Yazıcılığının Gelişimine ilişkin Bir Bibliyografya Denemesi	Murat KORALTÜRK	195-201
Sermayenin Birikim Süreci Ve Özelleştirme	Seda ERCAN	203-214
Türkiye'de Toplumsal Ve Ekonomik Tarihi Araştırmaları Üzerine Son Gelişmeler	Murat KORALTÜRK	215-219

Öneri, C.1, S.3
Haziran, 1995, ss.167-185

MİLLİ SARAYLAR'DA BULUNAN BİR GRUP HEREKE İPEK HALILARININ BOYARMADDE ÖZELLİKLERİ

Arş.Gör.Hakan ÇİLOĞLU*

1.Giriş

İstanbul'un çeşitli semtlerinde Milli Saraylar adı altında toplanan ve günümüzde birer müze-saray olarak yönetilen saray, köşk ve kasırlar grubu, son dönem Osmanlı saray yaşamına mekan oluşturmuş ve bu yapılar saltanatın kaldırılması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte T.B.M.M.'ne devredilmişlerdir. Bu grup içinde yer alan yapılardan Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Şale Köşkü, Küçüksu Kasrı, Ihlamur Kasrı ve Maslak Kasırları 19. yüzyılda yapılmışlardır. Grubun en eskisi olan Aynalıkavak Kasrı, 18. yüzyıl başlarından kalma bir yapıdır. Yalova Atatürk Köşkü ise Cumhuriyet döneminde yapılmıştır. Bu yapıların en büyük özelliği, özgün eşya ve döşeme ögeleri ile günümüze ulaşabilmeleridir. Bu nedenle, Milli Saraylar oldukça zengin bir halı kolleksiyonuna sahiptir.

Yapıların tüm iç mekanlarında serili bulunan çeşitli boyutlardaki halıların büyük bir çoğunluğunu, saraya yönelik üretiminden dolayı Hereke yün halıları oluşturur. Ancak, oldukça zengin bu halı kolleksiyonu içinde çok küçük bir grup olarak, yine Hereke'nin ilk örnekleri olan ipek halılar da bulunmaktadır. Bordürlerinin köşesinde eski Türkçe HEREKE yazılı bu halılar, toplam 15 adet olup 9'u Dolmabahçe Sarayı'nda, 2'si Beylerbeyi Sarayı'nda, 2'si Yıldız Şale Köşkü'nde, 2'si de Küçüksu Kasrı'nda saptanmıştır.

Bize kalan kültür miraslarımız içinde küçük bir grup oluşturan bu halılar, geçirdiği zamanın tüm yorgunluğunu üzerlerinde taşır durumdadırlar.

Yüzyıllardan beri süre gelen ve her biri ayrı bir sanat eseri olan Türk halılarının üstün özelliklerinden biri de, eşsiz güzellikteki kompozisyon, desen ve motiflerin yanında, halıların doğal boyarmaddeler ile boyanmış olmalarıdır. Doğal boyarmaddeler ile boyanan halıların renkleri, ışık, yıkama ve sürtünme gibi etkilere karşı koymasının yanında, halılara otantik bir görünüm de verir. Ancak, William Henry Perkin tarafından ilk sentetik boyarmaddelerin bulunarak 1856'dan sonra sanayisinin oluşturulması ve Osmanlı sarayının teknoloji ve ulaşımda oldukça ilerlemeler kaydeden Avrupa'nın yeniliklerini kolay kabullenmesi nedeniyle sentetik boyarmaddeler doğal boyarmaddelerin yerini süratle almıştır.

Milli Saraylar'da bulunan bu halıların boyarmadde özelliklerinin araştırılması ile, Hereke'de ilk kullanılan boyarmaddelerin belirlenmesinin yanında, halılar üzerinde yapılabilecek her türlü temizlik ve koruma yöntemleri doğru ve sağlam temelli olacaktır. Böylece bu kültür miraslarımız bizden sonraki nesillere de kalabilecektir.

Uzman Dr. Harald Böhmer gözetiminde halılara zarar vermeden her renk için alınan çok küçük ilme parçalarının boyar madde analizleri, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Doğal Boyarmadde Araştırma ve Geliştirme Laboratuarında Yrd.Doç.Dr. Recep Karadağ tarafından yapılmıştır.

Hereke halıcılığı gerilemeye başlayan Türk halı sanatına yeni bir nefes kazandırmıştır. 1843 yılında Sultan Abdülmecit devrinde, sarayın çeşitli dokuma ihtiyaçlarının karşılanması için kurulan fabrikada, 1891 yılında Sultan Abdülhamit devrinde yine saray ve çevresinin ihtiyacı ve kendi beğenisi doğrultusunda halı üretimine de başlanmıştır. Bu nedenle, Hereke halılarının desen kompozisyonlarında ve kullanılan renk tonlarında oldukça çeşitlilik gözlenir.

2.Uygulanan Boyarmadde Analiz Yöntemleri

Hereke'nin ilk ipek halı örnekleri olarak Milli Saraylar'da bulunan bu halıların boyarmadde analizleri neticesinde, boyarmaddelerin doğal ya da sentetik olduğuna, doğal olanların hangi doğal boyarmadde ile boyandığına bakılmıştır.

İndigo Testi ve İndigo Sülfonikasit Testi: Mavi, ayrıca yeşil renklerin içindeki mavi bileşenin saptanması için uygulanmıştır.

---

* M.Ü., GSF, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, Tekstil El Sanatları Anasanat Dalı, Kirkitli Dokumalar Araştırma Görevlisi.

Özel Karminasit Testi: Mor, kırmızı ve penbe renkler için uygulanmıştır. İlmeler çok küçük olduğundan net sonuç elde edilemeyenlere ise, ayrıca İnce Tabaka Kromatografisi Testi uygulanmıştır.

T.L.C. (Thin Layer Chromotography) ya da İ.T.K. (İnce Tabaka Kromatografisi): Özel Karminasit Testi ile net sonuç alınamayan kırmızı ve pembe renkler için, ayrıca kahverengi, turuncu ve sarı renkler ve indigo ile boyandığı saptanan yeşil renklerin, indigo ile bileşen sarı rengin hangi boyarmadde ile boyandığının saptanması için uygulanmıştır.

Tanen Testi: Siyah renklerin boyarmaddelerinin saptanması için uygulanmıştır.

U.V.(Ultra Violet Lamba): Analizleri yapılan bütün renklerin standart boyarmaddeler ile görünümleri ve özel karminasit testi ile net sonuç alınamayan kırmızı ve penbe renklerin saf karminasit ile ultra violet lamba altında 254-366 nm.(nanometre)'deki görünümleri karşılaştırıldı.

3.Halıların Boyarmadde Analiz Sonuçları

Yapılan analizler sonucunda halıların hepsinde sentetik boyarmaddeler saptanmıştır. Ancak bazı halıların renklerinde sentetik boyarmaddelerin yanında doğal boyarmaddeler de kullanılmıştır. Analizler sonucunda, içerdiği "Karminasit"[1] boyarmaddesi ile mor, kırmızı ve pembe renk elde edilebilen Koşnil Böceği (Latince, Cochineal)'nin kullanıldığı net olarak saptanabilmiştir. Bazı halılarda sentetik boyarmadde ile elde edilen mavi ve yeşil renklerin dışında, yine aynı renkleri elde etmek için indigo boyarmaddesi kullanılmıştır. Mavi renk elde etmek için indigo boyarmaddesi içeren bir bitki olan ve Anadolu'da halen yabani olarak bulunup, 19. yüzyıl sonuna kadar kullanılan Çivit otunun mu (Latince, İsatis Tinctoria), ya da Hindistan'dan getirilen ve Latince ismi Indigofera Tinctoria bitkisinin mi, ya da 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı pazarlarına giren sentetik indigo boyarmaddesinin mi kullanıldığı, yapılan analizler sonucunda net olarak bulunamamıştır. Çünkü hepsinin içerdiği boyarmadde aynıdır. Ancak bütün halıların renklerinin büyük bir çoğunluğunun sentetik boyarmaddeler ile boyanmış olduğunun ve bir halının mavi renginde indigo'nun bir türevi, yarı sentetik bir boyarmadde olan indigo sülfonisidi kullanılmış olduğunun saptanması, genelde sentetik indigo boyarmaddesinin kullanıldığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

[1]ENEZ, Nevin, Doğal Boyamacılık, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987 s. 20

Örnek No:	Bulunduğu		Envanter No:	Dokunduğu Yer	Dokunduğu Tarih	Boyutları (cm.)	Düğüm Tipi	Düğüm Sıklığı (Sıklık/dm)
	Yer	Oda No:						
1-A	Dolmabahçe Sarayı	41	11/1071	Hereke	19-20 y.y.	148x207	Türk-Gördes	60x60
1-B	Dolmabahçe Sarayı	41	11/1072	Hereke	19-20 y.y.	147x208	Türk-Gördes	60x60
2-A	Dolmabahçe Sarayı	49	42/1275	Hereke	19-20 y.y.	115x188	Türk-Gördes	60x60
2-B	Dolmabahçe Sarayı	49	42/1276	Hereke	19-20 y.y.	117x190	Türk-Gördes	60x60
3	Dolmabahçe Sarayı	72	14/2629	Hereke	19-20 y.y.	101x184	Türk-Gördes	60x60
4	Yıldız Şale Köşkü	25	13/291	Hereke	19-20 y.y.	117x194	Türk-Gördes	60x60
5	Küçüksu Kasrı	9	14/2821	Hereke	19-20 y.y.	100x175	Türk-Gördes	60x60
6	Dolmabahçe Sarayı	45	43/3	Hereke	19-20 y.y.	116x145	Türk-Gördes	60x60
7	Küçüksu Kasrı	9	13/794	Hereke	19-20 y.y.	123x164	Türk-Gördes	60x60
8	Dolmabahçe Sarayı	45	42/1370	Hereke	19-20 y.y.	122x149	Türk-Gördes	60x60
9	Yıldız Şale Köşkü	25	11/1027	Hereke	19-20 y.y.	118x186	Türk-Gördes	60x60
10-A	Beylerbeyi Sarayı	19	11/430	Hereke	19-20 y.y.	118x189	Türk-Gördes	70x70
10-B	Beylerbeyi Sarayı	19	11/431	Hereke	19-20 y.y.	116x188	Türk-Gördes	70x70
11	Dolmabahçe Sarayı	49	41/80	Hereke	19-20 y.y.	120x211	Türk-Gördes	60x60
12	Dolmabahçe Sarayı	46	11/1169	Hereke	19-20 y.y.	120x183	Türk-Gördes	60x60

Çizelge 1- T.B.M.M Milli Saraylar'da bulunan Hereke ipek halıları

Örnek No	1-A
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	11/1071
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	148x207
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Mavi		Sentetik

Çizelge 2

Örnek No	1-B
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	11/1072
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	147x208
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Mavi		Sentetik

Çizelge 3

Örnek No	2-A
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	42/1275
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	115x188
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı	Koşnil Böceği	
Mavi		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 4

Örnek No	2-B	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	42/1276	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	117x190	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	**Kullanılan Boyarmaddeler**	
	Doğal	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı	Koşnil Böceği	
Mavi		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 5

Örnek No	3
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	14/2629
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	101x184
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik

Çizelge 6

Örnek No	4
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Yıldız Şale Köşkü
Envanter No	13/291
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	117x194
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Lacivert		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2	İndigo	
Yeşil		Sentetik
Kahverengi 1		Sentetik
Kahverengi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 7

Örnek No	5	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Küçüksu Kasrı	
Envanter No	14/2821	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	100x175	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	**Kullanılan Boyarmaddeler**	
	Doğal	**Kimyasal**
Lacivert		Sentetik
Mavi		Sentetik
Siyah		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 8

Örnek No	6
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	43/3
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	116x145
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı (Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Lacivert		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Kahverengi 1		Sentetik
Kahverengi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 9

Örnek No	7
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Küçüksu Kasrı
Envanter No	13/794
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	123x164
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Lacivert	İndigo	
Kırmızı 1	Koşnil Böceği	
Kırmızı 2	Koşnil Böceği	
Kahverengi		Sentetik
Yeşil	İndigo	

Çizelge 10

Örnek No	8
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	42/1370
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	122x149
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Lacivert		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Kırmızı	Koşnil Böceği	
Turuncu		Sentetik
Kahverengi		Sentetik

Çizelge 11

Örnek No	9
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Yıldız Şale Köşkü
Envanter No	11/1027
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	118x186
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Mor		Sentetik
Lacivert		Sentetik
Mavi		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 12

Örnek No	10-A	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Beylerbeyi Sarayı	
Envanter No	11/430	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	118x189	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	70x70	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	**Kullanılan Boyarmaddeler**	
	Doğal	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Mor		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 13

Örnek No	10-B
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Beylerbeyi Sarayı
Envanter No	11/431
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	116x188
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	70x70

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Mor		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 14

Örnek No	11
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	41/80
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	120x211
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı (Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik

Çizelge 15

Örnek No	12
Dokuma Türü	İpek halı
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı
Envanter No	11/1169
Dokunduğu Yer	Hereke
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl
Boyutları (cm)	120x183
Düğüm Tipi	Türk-Gördes
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60

Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	**Doğal**	**Kimyasal**
Siyah		Sentetik
Mor		Sentetik
Pembe		Sentetik
Kırmızı 1		Sentetik
Kırmızı 2		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 16

4.Sonuç

T.B.M.M. Milli Saraylar'da bulunan bir grup Hereke ipek halılarının yapılan boyarmadde analizleri sonucunda, hepsinde sentetik boyarmaddeler, bazılarında da sentetik boyarmaddelerin yanında az oranda doğal boyarmaddelerin de kullanıldığı saptanmıştır. Bu durum, sentetik boyarmaddelerin keşfinden hemen sonra kullanımının süratle yaygınlaştığının bir kanıtıdır. Doğal boyarmaddeler ile boyanmış halıların renkleri kullanım sonucunda ışık, sürtünme ve temizlik gibi, fiziksel etkilere oldukça dayanıklıdır. İlk sentetik boyarmaddeler ile boyanmış, Milli Saraylar'da bulunan bu halılar, günümüzde oldukça kirli olduğundan, halılar üzerinde herhangi bir temizleme yöntemi uygulanmadan önce, bu durum göz önünde bulundurulmalı ve tüm koruma yöntemleri doğru belirlenmelidir.

Günümüzde tüm yörelerde sentetik boyarmadde kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Malzeme ve el emeği ile doğallığın simgesi olan Türk halılarında sentetik boyarmaddelerin kullanılması, bu köklü el sanatımıza gölge düşürmektedir. Bu durum, halıların dış pazar payını da oldukça zayıflatmıştır. Önceleri güzelliği ile Avrupalı ressamların tablolarında yer alan halılarımız, günümüzde ucuza imal etme, yıkandığında renkleri akan sentetik ve kalitesiz boyarmaddelerin kullanımı ve ülkemize gelenlere eski diye satmak için, çeşitli yöntemler ile renkleri soldurma gibi aldatmacalara gidilmesi sonucunda Türk insanı ve halılarımız güvenilirliğini yitirmektedir.

Böylece büyük bir potansiyele sahip olunmasına rağmen, ihtiyaç olunduğu halde bu kanaldan önemli bir döviz girdisi olamamaktadır. Ülkemize turist olarak gelenler ise eskilerin kaliteli olduklarını bildiklerinden, halıcıların köylerden topladıkları eski halı ve kilimleri almaktadırlar. Mutlaka bir süre sonra bunlar da tükeneceğinden, ileride halı mağazalarında nelerin satılabileceğini şimdiden düşünmek gerekir.

Çözümü ise, tüm aldatmacalıkları bırakıp bu el sanatımızı doğal boyamacılık ve kaliteli üretim ile eski onuruna kavuşturmaktır.

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin Doğal Boyarmadde Araştırma ve Geliştirme Projesi'nin (DOBAG) kapsamında Çanakkale'nin Ayvacık ilçesi'nde ve Manisa Yurdağı'nda doğal boyamacılık ile halılar dokunmaktadır. Bu halıların tamamı doğal malzeme ve el emeği ile dokunduğundan dünyanın gelişmiş ülkeleri tarafından haklı olarak oldukça rağbet görmektedir. Projeden önce yanlış yönlendirmeler ve dejenerasyon ile halılarını satamaz hale gelen bu bölgeler, günümüzde proje kapsamı ile birlikte oldukça yüksek miktarlardaki siparişlere cevap vermektedirler.

KAYNAKLAR

1) ARLI, Mustafa "Doğal Bitkisel Boyalarla Boyama Yöntemleri Üzerine Düşünceler," II.Ulusal El Sanatları Sempozuyumu Bildirileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1982.

2) ÇİLOĞLU, Hakan, "19.Yüzyıl Osmanlı Saray Halıcılığı," Öneri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, Y.1, C.1, S. 2, İstanbul, Ocak 1995.

3) ENEZ, Nevin, Doğal Boyamacılık, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987.

4) ÖZCAN, Yıldız, Tekstil Elyaf ve Boyama Tekniği, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1978.

5) SÖZEN, Metin, "Milli Saraylar ve Getirdikleri," Sandoz Bülteni, Sandoz Yayınları, Y.6, S.24, İstanbul, 1986.

6) UĞUR, Gürbüz, Türk Halılarında Doğal Renkler ve Boyalar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1988